

Zakres czasowy stosowania rozporządzenia spadkowego nr 650/2012 – rozważania na kanwie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2022 r. (sygn. I CSK 1717/22)

Streszczenie

Głosowane orzeczenie dotyczy kwestii związanych z zakresem czasowym stosowania unijnego rozporządzenia spadkowego nr 650/2012, wynikających z zawartego w art. 83 ust. 1 rozporządzenia przepisu, zgodnie z którym akt ten „stosuje się do dziedziczenia po osobach zmarłych w dniu lub po dniu 17 sierpnia 2015 r.”. Skarżący w sprawie zakładał, że użyte w powyższym artykule słowo „dziedziczenie” nie obejmuje działu spadku, co oznaczałoby możliwość zastosowania do tych czynności zawartych w rozporządzeniu norm dotyczących ustalenia jurysdykcji sądu w odniesieniu do wchodzących w skład spadków nieruchomości położonych za granicą niezależnie od daty śmierci spadkodawcy, a zatem także po osobach zmarłych przed dniem 17 sierpnia 2015 r. Sąd Najwyższy taką interpretację rozszerzającą zakres czasowy stosowania rozporządzenia odrzucił, zwracając uwagę na konieczność uwzględnienia pozostałych przepisów tego aktu prawnego dotyczących jego zakresu materialnego i kierując się przekonaniem, że błędne jest przeniesienie pojęć krajowych (użycie pojęcia „dziedziczenie” w rozumieniu, jakie zastosowano w przepisach polskiego kodeksu cywilnego) w przestrzeń prawa europejskiego, dysponującego własną siatką pojęciową – w zakresie jej zastosowania mającą pierwszeństwo stosowania przed prawem krajowym i tym samym pojęciami prawa krajowego.

Słowa kluczowe

Dziedziczenie, jurysdykcja sądów krajowych, dział spadku, unijne rozporządzenie spadkowe.

---

¹ Dr Anna Szarek-Zwijacz, adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego i Europejskiego Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, ORCID: 0000-0002-5178-7865.

Problematyka zakresu stosowania Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego² (dalej jako rozporządzenie spadkowe 650/2012), w tym jego aspektu czasowego i terytorialnego, jest wprawdzie uznawana za temat obszerny i wielowątkowy³, niemniej jednak podstawowa reguła ustalona w art. 83 ust. 1 rozporządzenia, zgodnie z którą „Niniejsze rozporządzenie stosuje się do dziedziczenia po osobach zmarłych w dniu lub po dniu 17 sierpnia 2015 r.”, wydawała się kwestią stosunkowo bezsporną zarówno w obrocie prawnym, jak i w doktrynie. Klarownie tłumaczyła zakres tej regulacji A. Wysocka-Bar: „Data 17 sierpnia 2015 r. wyznacza zatem granicę. Jeżeli spadkodawca zmarł przed tym dniem, sąd polski będzie ustalał swą jurysdykcję w sprawie spadkowej na podstawie kodeksu postępowania cywilnego, a prawo właściwe – na podstawie ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe (albo mającej pierwszeństwo przed tymi aktami odpowiedniej umowy dwustronnej). Jeżeli zaś spadkodawca zmarł w dniu 17 sierpnia 2015 r. lub później, sąd polski ustala jurysdykcję i prawo właściwe już na podstawie rozporządzenia spadkowego (albo mającej pierwszeństwo przed rozporządzeniem umowy dwustronnej)”⁴.

Pomimo tak prostego, jak można by było uznać, uregulowania zakresu stosowania rozporządzenia 650/2012, sprawa ta stała się niedawno przedmiotem interesującego orzeczenia Sądu Najwyższego. Postanowienie SN, ograniczające się w gruncie rzeczy do odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jest ciekawe, również patrząc z perspektywy obrotu notarialnego – rozporządzenie spadkowe 650/2012 jest

---

² Dz. Urz. UE L 201 z dnia 27 lipca 2012 r., s. 107 i n., z późn. zm.

³ A. Machnikowska, Czasowe i terytorialne uwarunkowania stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawach spadkowych – Nr 650/2012, (w:) A. Marciniak (red.), *Notarialne poświadczenie dziedziczenia*, Warszawa 2019 (dostęp: Legalis). W odniesieniu do zakresu czasowego zob. także m.in. M. Kłoda, Europejskie rozporządzenie spadkowe a rozrządzenia na wypadek śmierci dokonane przed 17 sierpnia 2015 r., *Palestra* 2014, nr 10 oraz M. Kłoda, *Jurysdykcja i prawo właściwe dla dziedziczenia*, *Monitor Prawniczy* 2021, nr 13, s. 713 i nast., przy czym druga z wymienionych publikacji M. Kłody stanowi głosę do wyroku TSUE z dnia 16 lipca 2020 r. C-80/19 w zakresie poruszonych w nim zagadnień intertemporalnych rozporządzenia 650/2012.

⁴ A. Wysocka-Bar, *Jurysdykcja krajowa sądów polskich a kolizyjna jednolitość spadku*, *Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego* 2016 (vol. XIV), s. 91.

bowiem instrumentem obecnie często w tym obrocie stosowanym⁵. Nie jest tym samym wykluczone, że notariusz zetknie się w swojej kancelarii z próbami rozszerzenia czasowego zakresu stosowania rozporządzenia spadkowego (jak miało to miejsce w glosowanej sprawie). Będzie mógł wówczas (ewentualnie odmawiając dokonania czynności) przytoczyć argumenty zastosowane przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 1 grudnia 2022 r. o sygn. I CSK 1717/22. Warto zatem przyjrzeć się im bliżej, ukazując główne wątki problemowe w szerszym kontekście interpretacyjnym przepisów rozporządzenia 650/2012. Przedmiotem niniejszej glosy nie są natomiast kwestie proceduralne i prawidłowość zastosowania przez SN przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Sprawa dotyczyła dwóch niezależnych od siebie kwestii wynikających z jednego postanowienia sądowego. Sąd Rejonowy dla Warszawy–Śródmieścia w Warszawie postanowieniem z dnia 20 listopada 2019 r., sygn. VI Ns 90/17 odmówił zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem w przedmiocie podziału majątku wspólnego i działu spadku oraz odrzucił wnioski o podział majątku wspólnego i działu spadku w zakresie nieruchomości położonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej⁶. Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 19 października 2020 r., sygn. XXVII Cz 291/20 oddalił zażalenie wnioskodawcy na postanowienie Sądu Rejonowego w tym zakresie, postanowienie oddalające zażalenie było przedmiotem skargi kasacyjnej⁷. O ile kwestia odmowy zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem była w sprawie kasacyj-

⁵ Warto zauważyć, że to notariusze polscy wystawiają w Polsce zdecydowaną większość europejskich poświadczeń spadkowych przewidzianych przez rozporządzenie 650/2012, polskie sądy spadku tego typu instrumenty wydają dużo rzadziej: według stanu na dzień 31 stycznia 2022 r. w Rejestrze Spadkowym PL zarejestrowanych było 492 EPS sporządzonych przez notariuszy przy zaledwie 168 EPS wydanych przez sądy, podaję za P. Czubik, *Konsekwencje dla obrotu notarialnego wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C–301/20*, *Nowy Przegląd Notarialny* 2022, nr 1 (86), s. 11. Na marginesie można dodać, że na podstawie notyfikacji składanych w trybie art. 78 lit. c rozporządzenia spadkowego w niektórych państwach UE europejskie poświadczenia spadkowe mogą być wydawane jedynie przez notariuszy, taka sytuacja ma miejsce w Belgii, Estonii, Francji, Luksemburgu, Łotwie, Niderlandach, Rumunii, Słowacji (notariusz działający w charakterze komisarza sądowego) i we Włoszech, M. Margoński, *Europejskie poświadczenie spadkowe. Charakter i konstrukcja prawna*, Warszawa 2022, s. 326–327.

⁶ W sprawie jedna z nieruchomości była położona w Księżtwie Monako (a więc mikropaństwie formalnie poza Unią Europejską), zaś druga w jednym z terytoriów zamorskich Królestwa Niderlandów (a zatem również niestanowiącym części Unii Europejskiej).

⁷ W trybie postępowania nieprocesowego – dopuszczalność skargi kasacyjnej na postanowienie sądu okręgowego przesądzała treść art. 519¹ k.p.c.

nej oczywista i niebudząca jakichkolwiek wątpliwości⁸, o tyle problematyka właściwości sądu polskiego w przedmiocie czynności skutkujących zmianami w zakresie prawa własności nieruchomości położonych za granicą z pewnością mogła być uznana za stanowiącą istotne zagadnienie. Należy przy tym zwrócić uwagę, że głosowana sprawa, która skończyła się wydanym w jednoosobowym⁹ składzie postanowieniem o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, koncentrowała się wyłącznie na podniesionych w skardze kasacyjnej podstawach jej przyjęcia do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.¹⁰ Skarżący ograniczył się zasadniczo do określenia jako podstawy kasacyjnej wystąpienia istotnych zagadnień prawnych – odnoszących się odpowiednio do obu skarżonych kwestii. Co warte podkreślenia, za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na zagadnienie prawne dotyczące właściwości sądu polskiego w odniesieniu do czynności dotyczących nieruchomości położonych za granicą, opowiedzieli się również pozostali uczestnicy postępowania (sprzeciwiający się zatwierdzeniu ugody wnioskowanemu przez skarżącego) i wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uchylenie postanowienia Sądu I instancji w zakresie odrzucenia wniosku i uznanie Sądu I instancji za właściwy do rozpoznania wniosku o podział majątku wspólnego i dział spadku w zakresie nieruchomości położonych poza granicami RP.

Pytanie prawne miało następującą treść: „czy jurysdykcja krajowa sądu polskiego obejmuje podział majątku wspólnego małżeńskiego obywateli polskich wraz z działem spadku po obywatelu polskim odnośnie wchodzących w ich skład nieruchomości zagranicznych?”. Z uzasadnienia SN wynika, że pomimo szerokiego ujęcia przez skarżącego wywodzonego zagad-

---

⁸ Trudno było spodziewać się zatwierdzenia ugody, której sprzeciwiał się jeden z dwóch uczestników postępowania i w stosunku do której Sąd Najwyższy wskazał, iż „odnośnie pierwszego zagadnienia prawnego należy stwierdzić, że jest ono pozorne i ma za zadanie jedynie sprzeciwić się w pełni poprawnemu w tym zakresie postanowieniu Sądu Rejonowego, podtrzymanemu przez Sąd Okręgowy. Już nawet bowiem, bez głębszego analizowania przepisów prawa w tym zakresie, oczywiste jest, że Sąd Rejonowy powinien odmówić zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem, jeżeli w sprawie toczy się nadal fundamentalny spór, a sama ugoda go nie rozwiązuje. Nie jest możliwą do przyjęcia ugoda, której treści sprzeciwia się jedna ze stron, i co więcej, sprzeciw swój zdecydowanie podtrzymuje w toku kontroli instancyjnej, łącznie z postępowaniem kasacyjnym. W istocie rzeczy nie mamy do czynienia w takiej sytuacji z ugodą w rozumieniu art. 917 k.c.”

⁹ Zgodnie z art. 398¹⁰ zd. 2 k.p.c.

¹⁰ Sąd Najwyższy nie odniósł się tym samym do innych stawianych w skardze kasacyjnej zarzutów – zgodnie z regułami procesowymi ograniczył się bowiem do zbadania podnoszonych przez skarżącego podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (odmawiając jej przyjęcia).

nienia prawnego, argumentacja uzasadniająca jego postawienie¹¹ koncentrowała się w zasadzie wyłącznie wokół właściwości w sprawie rozporządzenia spadkowego 650/2012, pomimo zgonu spadkodawcy w 2010 r.

Uczestnik postępowania występujący ze skargą kasacyjną, skupiając się na literalnym brzmieniu art. 83 ust. 1 rozporządzenia spadkowego 650/2012, próbował rozszerzyć zakres czasowy jego stosowania na wszelkie sprawy, poza postępowaniami skutkującymi stwierdzeniem tytułu do spadku (a więc postanowieniami sądowymi o stwierdzeniu nabycia spadku, aktami poświadczenia dziedziczenia czy też europejskimi poświadczeniami spadkowymi) niezależnie od daty zgonu spadkodawcy. Taka wykładania skutkowałaby znaczącym rozszerzeniem zakresu zastosowania rozporządzenia spadkowego nr 650/2012, powodując pojawienie się ewentualnej jurysdykcji państwa miejsca zwykłego pobytu zmarłego z chwili śmierci w przypadku spraw działowych (wnoszonych po dniu 17 sierpnia 2015 r.) – również w sytuacji zgonu spadkodawcy przed 17 sierpnia 2015 r.

---

¹¹ W sprawie tej Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na nieodpowiedni poziom argumentacji, co de facto, zgodnie z przedstawionymi powyżej regułami procesowymi, przesądziło o ostatecznym rozstrzygnięciu. Dobrze ilustruje to następujący fragment uzasadnienia „(...) nawet jeśli w sprawie występowałoby istotne zagadnienie prawne, sformułowane przez skarżącą, to brak jest przytoczenia jakichkolwiek istotnych argumentów wskazujących na konieczność jego rozstrzygnięcia i trafność podniesionych zarzutów. W istocie rzeczy w skardze kasacyjnej nie idzie za zarzutami jakiegokolwiek merytoryczne ich uzasadnienie. Pojawiają się jedynie w odniesieniu do cytowanych fragmentów orzeczeń sądów niższych instancji informacje, iż „nie sposób zgodzić się” z tymi fragmentami, bez w zasadzie sprecyzowania argumentacji. Skarżąca wskazuje też, że „Sąd Okręgowy w sposób niewłaściwy dokonał wykładni (...) przepisów”, nie precyzując, jaka powinna być prawidłowa wykładnia. Nadto lapidarne zarzuty odnoszą się do dwóch kwestii, to znaczy, iż cyt. „nie pogłębiono analizy przepisów obowiązujących po 2009 r.” oraz faktu, iż „nie pogłębiono (...) konieczności zbadania prawa położenia nieruchomości” (na tej treści wskazane zarzuty się kończą). Sąd Najwyższy, abstrahując od faktu, iż nie istnieje coś takiego jak „prawo położenia nieruchomości”, stwierdza, iż autor skargi kasacyjnej powinien wskazać, co miałyby wynikać z ustaleń treści prawa miejsca położenia nieruchomości, analizy jakich norm prawnych i jakich skutków oczekiwałby w efekcie tego ustalenia w odniesieniu do kwestii jurysdykcji krajowej objętej zagadnieniem prawnym. Nadto należy zauważyć, że zagadnienie prawne jest również niedopuszczalne jako podstawa przyjęcia kasacji – jest bowiem dalece nieprecyzyjne. Obowiązywanie jurysdykcji krajowej mogłoby być przedmiotem oceny przez Sąd Najwyższy w różnych ramach czasowych – wynikających choćby z daty otwarcia spadku czy daty orzekania. Kwestii tej skarżący w pytaniu drugim nie precyzuje. Z uzasadnienia pytania wynikają różne daty roczne lub dzienne, lecz w gruncie rzeczy nie wiadomo, o jaką datę istnienia rzekomej jurysdykcji skarżącemu chodzi. Wydaje się on raczej oczekiwać, że Sąd Najwyższy taką datę – najlepiej najmocniej sprzyjającą jego tezom – sam określi”.

Sąd Najwyższy w glosowanym postanowieniu jednoznacznie zapobiegł tego typu „zakusom” interpretacyjnym. Skarżący zakładał bowiem, iż art. 83 ust. 1 rozporządzenia spadkowego 650/2012 wskazuje jego zastosowanie w stosunku do osób zmarłych po 17 sierpnia 2015 r. jedynie w stosunku do dziedziczenia po tych osobach, nie odnosi się zaś do działu spadku po nich. Sąd Najwyższy w całości taką interpretację rozporządzenia odrzucił, wskazując, iż: „Argumentacja ta jest całkowicie chybiona, a opiera się jedynie na wyrywkowym zapoznaniu się z art. 83 (a dokładnie ust. 1 tego przepisu) rozporządzenia, bez zauważenia kluczowych dla jego treści przepisów art. 1 oraz motywu 11 preambuły (arenga) rozporządzenia. Art. 83 ust. 1 wskazuje, iż „(...) rozporządzenie stosuje się do dziedziczenia po osobach zmarłych w dniu lub po dniu 17 sierpnia 2015 r.” Nie jest jednak tak, że pod pojęciem dziedziczenia rozporządzenie rozumie jedynie reguły dziedziczenia i ewentualnie wydawanie na ich podstawie postanowień sądowych lub notarialnych stwierdzających nabycie spadku. Pod ogólnym pojęciem „dziedziczenia” rozporządzenie postrzega cały zakres zastosowania rozporządzenia 650/2012 – poczynając od sporządzania testamentów, poprzez przyjmowanie i odrzucanie spadków, umowy prorogacyjne, wydawanie dokumentów i orzeczeń precyzujących prawa do spadków aż do czynności działowych. Artykuł 1 rozporządzenia stanowi o zakresie jego zastosowania, którym jest „dziedziczenie majątku po osobach zmarłych” (cyt.: „niniejsze rozporządzenie stosuje się do dziedziczenia majątku po osobach zmarłych. Niniejszego rozporządzenia nie stosuje się do spraw podatkowych, celnych ani administracyjnych”). Nadto zakres zastosowania rozporządzenia wyjaśnia w pełni motyw 11 z jego arengi, który stanowi: „niniejsze rozporządzenie nie powinno mieć zastosowania do dziedzin prawa cywilnego innych niż dziedziczenie. Dla pełnej jasności liczne kwestie, które mogłyby być postrzegane jako powiązane z kwestiami dziedziczenia powinny zostać wyraźnie wyłączone z zakresu zastosowania niniejszego rozporządzenia”. Nie ma tym samym żadnej wątpliwości co do kwalifikowania w świetle rozporządzenia działu spadku jako kwestii dziedziczenia. Wyłączenie zaś działu spadku spod kwestii dziedziczenia, które próbuje podnosić skarżący, musiałoby z definicji oznaczać wyłączenie problematyki działu spadku spod zastosowania rozporządzenia 650/2012. Wyłączenie to jest jednakże irracjonalne w świetle pozostałych przepisów rozporządzenia (np. art. 23) i świadczy tylko o tym, że skarżący całkowicie mylił się nie tylko co do zakresu intertemporalnego zastosowania rozporządzenia, ale również jego treści w pozostałym zakresie”.

W kwestii tej należy zgodzić się z Sądem Najwyższym. Warto jednak zaważyć, że przyczyna podnoszenia takich poglądów przez skarżącego

w niniejszej sprawie może wynikać z niejasności w treści rozporządzenia. Chyba nikt z prawników–praktyków, a w szczególności notariuszy stosujących rozporządzenie 650/2012 w codziennym funkcjonowaniu kancelarii, nie ma wątpliwości, że język rozporządzenia jest miejscami niejasny, a miejscami nadmiernie i wręcz sztucznie zawity, celowo lub przypadkowo pozostawiane są z jednej strony kwestie nie do końca uregulowane, z drugiej strony zaś razi kazuistyka nadmiernej regulacji innych zagadnień¹². Przykładem pojęcia, którego interpretacja może wydawać się teoretycznie prosta, ale w praktyce rodzi wiele problemów, jest chociażby wprowadzony w art. 4 rozporządzenia 650/2012 i mający kluczowe znaczenie łącznik „miejsca zwykłego pobytu w chwili śmierci” zmarłego¹³, którego ustalanie przez stosujących rozporządzenie notariuszy spotkało się w doktrynie z określeniem pracy „detektywistycznej”¹⁴ i stało się dopiero niedawno przedmiotem obszerniejszych wyjaśnień Trybunału Sprawiedliwości UE w wyroku z dnia 16 lipca 2020 r. C–80/19¹⁵. Niezmiernie rozbudowana preambuła rozporządzenia (zawierająca aż 83 motywy), mająca zgodnie z zamierzeniem ustawodawcy unijnego wyjaśnić zakres jego zastosowa-

¹² Na brak precyzji przepisów rozporządzenia dotyczących istotnych aspektów jego stosowania przez notariuszy w zakresie europejskiego poświadczenia spadkowego i konieczności dalszej aktywności TSUE w celu rozstrzygnięcia wątpliwości związanych z interpretacją tych przepisów zob. m.in. K. K o n i e c z n a, Pozycja prawna notariusza w sprawach spadkowych o charakterze transgranicznym. Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C–658/17 WB, Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego 2020 (t. 27), s. 315. Krytyczne uwagi na temat niedoprecyzowania art. 75 rozporządzenia (w szczególności ust. 2 w kontekście sukcesji państw w odniesieniu do umów międzynarodowych) zob. P. C z u b i k, Artykuł 75, (w:) M. Z a ł u c k i, (red.), Unijne rozporządzenie spadkowe Nr 650/2012. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2018, s. 401. Por. też A. S r o k o w s k a, Wybór prawa do dziedziczenia (*professio iuris successoria*) w świetle rozporządzenia UE nr 650/2012. Studium przypadku – analiza sprawy prejudycjalnej C–21/22, Kwartalnik Prawa Międzynarodowego 2022, nr 3, s. 115–131.

¹³ Pomóc w ustaleniu jego rozumienia mają motywy 23 i 24 rozporządzenia, przy czym, w doktrynie podkreśla się, że w tym przypadku odstępianie od wprowadzenia legalnej definicji tego pojęcia „nie jest to przypadkowe, zważywszy na jakże często podkreślany w stanowiskach organizacji międzynarodowych oraz w literaturze przedmiotu argument, że zwykły pobyt – będąc pojęciem „faktycznym”, a nie „prawnym” – nie powinien być ograniczany żadnymi ścisłymi formułami normatywnymi”, M. P i l i c h, Jurysdykcja i prawo właściwe w sprawach spadkowych załatwianych przed notariuszem w państwie członkowskim Unii Europejskiej – wprowadzenie i wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 16 lipca 2020 r., C–80/19, Postępowanie zainicjowane przez E. E., Europejski Przegląd Sądowy 2021, nr 8, s. 51.

¹⁴ A. D e v a u x, The European Regulations on Succession of July 2012: A Path Towards the End of the Succession Conflicts of Law in Europe, or Not, The International Lawyer 2013 (vol. 47), nr 2, s. 232.

¹⁵ Zob. m.in. M. P i l i c h, Jurysdykcja..., s. 49 i nast.

nia, bywa niejasna, a niekiedy jest wręcz zbyt liczna¹⁶. Cytowane przez Sąd Najwyższy argumenty wynikające z treści przepisów rozporządzenia definiujących „dziedziczenie” w rozumieniu rozporządzenia są trafne i wskazują zasadniczy kierunek interpretacji, dla ścisłości analizy warto jednak zauważyć, że art. 3 ust. 1 pkt. (a) rozporządzenia 650/2012 stwierdza, iż: „dziedziczenie oznacza dziedziczenie majątku po osobie zmarłej i obejmuje wszystkie formy przejścia składników majątku, praw i obowiązków na skutek śmierci, czy to na podstawie dobrowolnego rozrządzenia na wypadek śmierci, czy to w drodze dziedziczenia ustawowego”. Wydaje się, że Sąd Najwyższy celowo nie zacytował tego zwrotu definicyjnego zawartego w rozporządzeniu (koreluje z nim również motyw 9 zawarty w preambule rozporządzenia¹⁷). Burzy on po części jednolitość koncepcji zawartej w wyżej zacytowanych fragmentach rozporządzenia. Niewątpliwie natomiast jego zacytowanie musiałoby wiązać się z jednoznacznością jego krytyką, brak precyzji w tym przepisie (wręcz pogłębiony przez treść motywu 9) wiedzie bowiem do wewnętrznych sprzeczności definicyjnych w treści samego rozporządzenia. Określenie przejście składników „na skutek śmierci” nie wydaje się kompatybilne z szerokim zakresem zastosowania rozporządzenia. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego było w tym zakresie jednak jedynym możliwym do przyjęcia.

Przyczyną błędnej argumentacji skarżącego, streszczającej się w założeniu, że przepis 83 ust.1 rozporządzenia odnosi się „wyłącznie do dziedziczenia, a nie działu spadku” było zapewne użycie pojęcia „dziedziczenie” w rozumieniu, jakie zastosowano w przepisach polskiego kodeksu cywilnego. Niewątpliwie dokonana w ten sposób interpretacja jest błędna, zakłada bowiem przeniesienie pojęć krajowych w przestrzeń prawa europejskiego, dysponującego własną siatką pojęciową – w zakresie jej zastosowania mającą pierwszeństwo stosowania przed prawem krajowym i tym samym pojęciami prawa krajowego. Jak słusznie

---

¹⁶ Jest to zresztą charakterystyczne dla szeregu rozporządzeń europejskich dotyczących międzynarodowego obrotu prawnego. Niektórzy autorzy podnoszą wręcz, że taka pusta pod względem merytorycznym „grafomania” zawarta w preambułach może świadczyć o oplacaniu twórców projektu rozwiązania legislacyjnego „za wierszówkę”. Zob. P. C z u b i k, Oddziaływanie europejskiego rozporządzenia legalizacyjnego nr 2016/1191 oraz ustawy o przedkładaniu niektórych dokumentów urzędowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej na zakres czynności notariusza polskiego, Rejent 2021, nr 4, s. 59.

¹⁷ Motyw ten stanowi: „Zakres stosowania niniejszego rozporządzenia powinien obejmować wszystkie cywilnoprawne aspekty dziedziczenia majątku po osobie zmarłej, a mianowicie wszystkie formy przejścia składników majątku, praw i obowiązków na skutek śmierci, czy to na podstawie dobrowolnego rozrządzenia na wypadek śmierci, czy to w drodze dziedziczenia ustawowego”.

stwierdza M. Załucki, „Dla wykładni przepisów rozporządzenia Nr 650/2012 – jako aktu z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego – konieczne jest oderwanie od założenia, iż terminy, jakie wykorzystywane są w tym akcie, mają znaczenie tożsame z krajowym prawem materialnym”¹⁸. Należy również dodać, że doktryna nie pozostawia żadnych wątpliwości co do zakresu zastosowania art. 83 w analizowanym kontekście¹⁹. Cytowany powyżej M. Załucki w swoim komentarzu²⁰ wyraźnie mówi o całościowym zastosowaniu „mechanizmów rozporządzenia” w przypadku otwarcia spadku od 17 sierpnia 2015 r.

Na gruncie głosowanej sprawy warto jednak podkreślić, że sam mechanizm wejścia w życie i rozpoczęcia stosowania rozporządzenia spadkowego 650/2012 sprzyja zagubieniu adresatów jego norm. Art. 84 zd. 1 i 2 rozporządzenia stanowi: „Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia 17 sierpnia 2015 r., z wyjątkiem art. 77 i 78, które stosuje się od dnia 16 stycznia 2014 r., oraz art. 79, 80 i 81, które stosuje się od dnia 5 lipca 2012 r.”. W zasadzie zatem jego formalny dzień wejścia w życie nie wiązał się z zastosowaniem jakichkolwiek przepisów – część z nich już obowiązywała prowizorycznie, a część dopiero miała być zastosowana za 2 lub 3 lata od jego wejścia w życie. Rozporządzenie zostało opublikowane w dniu 27 lipca 2012 r. i weszło w życie dnia 16 sierpnia 2012 r. Od dnia 5 lipca 2012 r. oraz od dnia 16 stycznia 2014 r. obowiązywały jego przepisy instytucjonalne, które z perspektywy obrotu cywilnoprawnego są nieistotne, natomiast zasadnicza jego materia zaczęła obowiązywać od 17 sierpnia 2015 r. W tym kontekście M. Załucki wyraźnie wskazuje, że w odniesieniu do rozporządzenia spadkowego nr 650/2012 doszło do zerwania z zasadą stosowania jednolitych norm jurysdykcyjnych dla spraw wniesionych po wejściu w życie nowych przepisów (co zazwyczaj było regułą ustawodawczą w razie zmian w procedurze)²¹. Tymczasem w przypadku rozporządzenia dla spraw wniesionych po 17 sierpnia 2015 r., a dotyczących kwestii spadkowych wynikających ze spadków otwartych przed tą datą, stosować się będą dotychczasowe przepisy. Pod względem przyjętych mechanizmów

¹⁸ M. Załucki, Artykuł 3, Uwagi ogólne, (w:) M. Załucki, (red.), Unijne rozporządzenie spadkowe..., s. 58.

¹⁹ Por. M. Pazdan, Zakres zastosowania rozporządzenia spadkowego, (w:) M. Pazdan, J. Górecki (red.), Nowe europejskie prawo spadkowe, Warszawa 2015, s. 24, 33.

²⁰ M. Załucki, Artykuł 83, (w:) M. Załucki (red.), Unijne rozporządzenie spadkowe..., s. 415–416.

²¹ *Ibidem*.

wejścia w życie i zastosowania przepisów rozporządzenie spadkowe 650/2012 jest zatem bardzo specyficzne. Niewątpliwie jednak art. 84 logicznie skorelowany jest z treścią art. 83 ust. 1, a istniejące powtórzenia w treści tych przepisów mają wyeliminować wątpliwości tego typu, jakie legły u źródeł skargi kasacyjnej w przedmiotowej sprawie.

Odrębną kwestią, której warto poświęcić nieco uwagi, jest odniesienie się do potencjalnych korzyści, które mógł osiągnąć skarżący, wskazując ewentualne zastosowanie do działu spadku po zmarłym w 2010 r. przepisów rozporządzenia spadkowego 650/2012. Należy jednak podkreślić, że oczekiwane rozstrzygnięcie sądu krajowego nie miało być jedynie czynnością o charakterze działu spadku, lecz również odnoszącą się do podziału majątku wspólnego małżonków, a zatem nawet w sytuacji przyznania skarżącemu racji nie było całkowitej pewności, że skutek w postaci wnioskowanego podziału majątku zostałby przez uczestników postępowania osiągnięty²². W motywie 12 arengi do rozporządzenia zastrzeżono, że rozporządzenie nie powinno mieć zastosowania do ustrojów majątkowych małżeńskich. Chociaż jednocześnie wskazano, że „organy rozpatrujące daną sprawę spadkową na podstawie niniejszego rozporządzenia powinny jednakże, w zależności od sytuacji, uwzględniać przy ustalaniu majątku zmarłego i przysługujących beneficjentom części majątku fakt ustania małżeńskiego ustroju majątkowego lub podobnego ustroju majątkowego, któremu podlegał zmarły”, istniałaby jednak w takiej teoretycznej sytuacji zasadnicza wątpliwość, jak interpretować ową zależność od sytuacji (w szczególności, gdy podział dotyczył majątku poza Unią Europejską). Także treść art. 1 ust. 2 pkt d rozporządzenia, wyłączająca z jego zakresu kwestie związane z małżeńskimi ustrojami majątkowymi, nie dawałaby raczej szans uzyskania oczekiwanego rozstrzygnięcia, pomimo przyjęcia kwestionowanej właściwości rozporządzenia spadkowego 650/2012.

Warto też wskazać, że w sprawie nie bardzo wiadomo, jaki skutek miałyby wywołać rzekome obowiązywanie rozporządzenia spadkowego 650/2012 w stosunku do czynności działowych po zmarłych przed 17 sierpnia 2015 r., biorąc pod uwagę właściwość jurysdykcyjną wynikającą z art. 4 rozporządzenia. Z części historycznej postanowienia i wskaza-

---

²² Zauważył to Sąd Najwyższy podnosząc, iż „(...) skarżąca nie odnosi się do zasadniczej kwestii, dlaczego jurysdykcja w przedmiocie działu spadku wynikająca jej zdaniem z rozporządzenia 650/2012 (a w rzeczywistości, jak wskazano powyżej, z uwagi na przepisy intertemporalne zeń niewynikające) miałyby się odnosić i w jakim zakresie do podziału majątku wspólnego małżonków dokonywanego jednocześnie z działem spadku. Warto tu odnieść się do motywu 12 arengi rozporządzenia 650/2012, której jednak pełnomocnik skarżącej – w swojej pobieżnej lekturze tego aktu prawa unijnego – nie zauważył”.

nych w niej części kasacji nie wynika, gdzie zmarł spadkodawca (w Polsce czy też za granicą – a w tym drugim przypadku: czy w kraju UE, czy poza nim), co ewentualnie mogłoby rodzić, gdyby przyjąć interpretację skarżącego kasatoryjnie (przy zakładanym przez niego rzekomym obowiązywaniu rozporządzenia w stosunku do działów spadku po zmarłych przed 2015 r.) również ewentualny brak jurysdykcji krajowej²³. W rozważaniach wnoszącego kasację kwestia ta – kluczowa w kontekście obowiązywania rozporządzenia spadkowego – nie pojawia się.

Należy również zauważyć, że ewentualne orzeczenie przez polski sąd w przedmiocie składników majątku położonego poza Unią Europejską na warunkach stosowania rozporządzenia 650/2012, co jest w wyjątkowych przypadkach dopuszczone w oparciu o art. 11 rozporządzenia (*forum necessitatis*), może stworzyć kłopot dla uczestników postępowania – istnieje bowiem ryzyko nieuznania lub niewykonania tego postanowienia przez obce sądy. Chociaż jurysdykcja konieczna została wprowadzona w celu umożliwienia prowadzenia sprawy spadkowej w sytuacji odmowy przyznania ochrony prawnej osobom uprawnionym²⁴, a zatem jej celem jest przeciwdziałanie w szczególności sytuacjom pozbawienia prawa do sądu (zgodnie z motywem 31 rozporządzenia), to należy pamiętać, że „skutkiem ubocznym” jej zastosowania jest to, że łatwo w takiej sytuacji osiągnąć jedynie pozory podziału majątkowego i rozstrzygnięcia sprawy. W gruncie rzeczy więc działania procesowe uczestników w przedmiotowej sprawie niekoniecznie, w razie wnioskowanego przez nich rozstrzygnięcia (o orzeczenie przez sąd losu nieruchomości poza granicami RP wnioskowali wszyscy skonfliktowani uczestnicy w glosowanym postępowaniu), mogły wieść do jakichkolwiek realnych dla nich korzyści. Niewłaściwość rozporządzenia spadkowego w sprawach po zmarłych przed 17 sierpnia 2015 r. paradoksalnie zapobiegła takiej sytuacji.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na powodującą podobne do wskazanych powyżej skutki dysfunkcyjność art. 12 rozporządzenia spadkowego, która może uniemożliwić w praktyce podjęcie przez polski sąd decyzji o nieorzekaniu, pomimo posiadania jurysdykcji spadkowej, o losie nieruchomości poza UE w przypadku, gdy wchodzi one w skład masy

²³ Gdyby okazało się, że spadkodawca zmarł mając swoje miejsce zwykłego pobytu za granicą w państwie UE w świetle forsowanej przez skarżącego interpretacji musiałoby to, niezależnie od daty zgonu, skutkować wyłączną właściwością jurysdykcyjną państwa miejsca zwykłego pobytu (możliwą do zmiany jedynie w drodze prorogacji, o ile pozostawiony został testament) oraz (w przypadku niepozostawienia testamentu) właściwością obcego prawa.

²⁴ G. Karaś, D. Szostek, Artykuł 11, (w:) M. Załucki (red.), Unijne rozporządzenie spadkowe..., s. 127.

spadkowej po zmarłym w warunkach zastosowania rozporządzenia spadkowego 650/2012. Przepis ten wskazuje bowiem w ust. 1, iż „w przypadku, gdy majątek zmarłego obejmuje składniki majątku znajdujące się w państwie trzecim, sąd, do którego wniesiono sprawę spadkową, może, na wniosek jednej ze stron, zdecydować o nieorzekaniu w odniesieniu do jednego składnika lub większej ich liczby, jeżeli można oczekiwać, że jego orzeczenie odnoszące się do tych składników nie będzie uznane ani, w stosownych przypadkach, nie zostanie stwierdzona jego wykonalność w tym państwie trzecim”. Nadto zgodnie z ust. 2 pozostaje on bez wpływu na prawo stron do ograniczenia zakresu postępowania na podstawie przepisów państwa członkowskiego sądu, do którego wniesiono sprawę. Z jednej strony rozwiązanie to wydaje się logiczne. Może zapobiegać wydawaniu postanowień niewykonalnych i nieuznawalnych. Chodzi przede wszystkim o pewne „składniki” masy majątkowej (w praktyce głównie nieruchomości). Jednakże zauważyć należy, że sąd nie może działać w tym zakresie *motu proprio* – nie ma dyskrecjonalnej możliwości ograniczenia orzekania. Działania, o których mowa w art. 12, możliwe są jedynie na wniosek którejkolwiek ze stron postępowania. Sytuacja pozornego rozstrzygnięcia sprawy, o której mowa powyżej, z łatwością w takiej sytuacji może wystąpić. Choć w doktrynie pojawiają się stwierdzenia, iż ryzyko ewentualnego nieuznania orzeczenia powinny ponosić tylko strony²⁵, to jednak ze względu na bezpieczeństwo i pewność obrotu należałoby się zastanowić, *de lege ferenda*, nad wprowadzeniem zmian do tego przepisu²⁶.

Reasumując, należy stwierdzić, iż z perspektywy notarialnej istotne jest podkreślenie w głosowanym orzeczeniu całościowego nieobowiązania przepisów materialnych rozporządzenia spadkowego w stosunku do zmarłych przed 17 sierpnia 2015 r.²⁷. Postanowienie to w sposób jednoznaczny przecięło ewentualne spekulacje wynikające z zawilego momentami języka zastosowanego przez ustawodawcę unijnego. Nadto niewątpliwym, dodatkowym jego walorem jest podkreślenie braku właściwości sądów polskich w stosunku do nieruchomości położonych poza granicami RP²⁸, jeżeli jurysdykcja ta nie wynika z rozporządzenia spad-

---

²⁵ J. Turłukowski, Artykuł 12, (w:) M. Załucki (red.), Unijne rozporządzenie spadkowe..., s. 131–132.

²⁶ Przegląd rozporządzenia zgodnie z jego art. 82 nastąpi do 18 sierpnia 2025 r. Jego efektem mogą być zmiany jego rozwiązań.

²⁷ Z oczywistym zastrzeżeniem obowiązywania skutków prawnych wyboru prawa oraz dokonanych rozrządzeń na wypadek śmierci dokonanych przed dniem 17 sierpnia 2015 r., co wynika z art. 83 ust. 2–4 rozporządzenia.

²⁸ Próby sądowego rozstrzygnięcia co do właściwości sądów polskich od pewnego czasu są podejmowane przed Sądem Najwyższym (wynika to głównie z usunięcia ze skut-

kowego 650/2012 (choć z uwagi na fundamentalne błędy w zakresie zaskarżenia Sąd Najwyższy odniósł się do tej kwestii jedynie pobieżnie, wyraźnie jednak podkreślając prawidłowość argumentacji sądów niższej instancji²⁹). Zasadę braku jurysdykcji krajowej w sprawach o prawa rzeczowe na nieruchomości i o posiadanie nieruchomości położonej za granicą wywodzi się z całości unormowania kodeksu postępowania cywilne-

kiem od 30 czerwca 2009 r. art. 1102 § 2 k.p.c. – zob. przypis poniżej). Warto zauważyć, że ostatnia taka poważniejsza próba (Sąd Okręgowy zadał pytanie prawne „czy w obecnym stanie prawnym w postępowaniu o podział majątku wspólnego pomiędzy uczestnikami będącymi obywatelami polskimi sądom polskim przysługuje jurysdykcja krajowa co do orzekania w przedmiocie nieruchomości położonej w Wielkiej Brytanii?”) nie odniosła skutku – Sąd Najwyższy, wobec niespełnienia przesłanek przewidzianych w art. 390 § 1 k.p.c., z przyczyn formalnych odmówił odpowiedzi na postawione pytanie. Zob. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2022 r. sygn. III CZP 15/22.

²⁹ Sąd Najwyższy stwierdził, że: „Jedynie na marginesie (...) zauważa, że nie dostrzega błędnego rozumowania w argumentacji zawartej w uzasadnieniach sądów niższych instancji odnośnie podstaw nieorzekania w przedmiocie podziału majątku wspólnego i działu spadku w zakresie nieruchomości położonych poza granicami Polski, mającego miejsce w warunkach faktycznych (nieruchomości położone w dwóch obcych obszarach jurysdykcyjnych) i czasowych (śmierć spadkodawcy przed wejściem w życie rozporządzenia 650/2012) niniejszej sprawy”. W części historycznej uzasadnienia Sądu Najwyższego w głosowanej sprawie został zawarty fragment wyводу w niniejszej sprawie zawartego w uzasadnieniu postanowienia sądu rejonowego dla Warszawy–Śródmieścia w Warszawie sygnatura VI Ns 90/17 z dnia 20 listopada 2019, w którym sąd ten stwierdził, iż: „miejsce położenia nieruchomości rozstrzyga o wyłącznej jurysdykcji sądu w sprawach objętych hipotezą art. 1107¹ k.p.c., i z tego względu, sprawy dotyczące nieruchomości położonych poza granicami Polski, nie należą do jurysdykcji krajowej sądów polskich, a ponieważ M. T. zmarł przed 17 sierpnia 2015 r. jurysdykcja krajowa w stosunku do nieruchomości położonych za granicą jest wyłączona.” Nadto przytoczono również fragment uzasadnienia zaskarżonego skargą kasacyjną postanowienia Sądu Okręgowego Warszawie z dnia 19 października 2020 r., sygn. XXVII Cz 291/20, w którym sąd ten „(...) wyjaśnił, że art. 1102 § 2 k.p.c., uchylony wraz z wejściem w życie nowelizacji z 2009 r., stanowił, że rozpoznaniu przez sądy polskie nie podlegają sprawy o prawa rzeczowe na nieruchomości i o posiadanie nieruchomości położonej za granicą, przepis ten uchylono, lecz jednocześnie z uzasadnienia do ustawy nowelizującej wynika, iż powyższa reguła nadal obowiązuje, gdyż „jest oczywista w świetle zasad przyjmowanych we współczesnym obrocie prawnym”. Tym samym [...] sąd polski nie będzie miał jurysdykcji co do wchodzącej w skład spadku nieruchomości położonej za granicą. Jednocześnie Sąd II instancji wskazał, że zagadnienie to wyjaśnił Sąd Najwyższy w zachowującej aktualność uchwale z dnia 2 kwietnia 1982 r. (sygn. III CZP 8/82, OSNC 1982, nr 10, poz. 142), z której wynika, że sądy polskie mogą orzekać jedynie w granicach jurysdykcji krajowej. [...] Oznacza to, że majątek spadkowy ulega podziałowi na dwie części: jedną stanowi nieruchomość położona za granicą, a drugą pozostały majątek objęty jurysdykcją sądu polskiego [...] W doktrynie zasadność stosowania łącznika miejsca położenia rzeczy nie jest kwestionowana. Powszechnie podkreśla się, że jest on podyktowany zasadą suwerennego zwierzchnictwa terytorialnego państw (...).”

go i tzw. reguły respektowania wyłącznej jurysdykcji sądów obcych na zasadzie odbicia lustrzanego³⁰.

Nie odnosi się to jednak do ewentualnej aktywności notariusza w przedmiocie dokonywania czynności notarialnych dotyczących nieruchomości położonych również poza Polską. Wydaje się bowiem, że brak jest formalnie przepisów, które uniemożliwiłyby dokonanie przez notariusza czynności skutkującej przeniesieniem własności nieruchomości położonej poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Należy jednak zauważyć, że ewentualne czynności tego typu, choć formalnie niezakazane, niosą gigantyczne ryzyko dla notariusza polskiego, który takiej czynności, ewentualnie, dokonuje. Wyłączenie odpowiedzialności poprzez stwierdzenie w akcie notarialnym, że czynność ta wywoła skutki prawne, o ile zgodna okaże się z prawem państwa *rei sitae*, może w praktyce okazać się niewystarczające. Notariusz taką czynność sporządza więc „w ciemno”, nie mając pewności, czy wywoła ona oczekiwane przez strony skutki prawne za granicą. Nie dotyczy to wszelako czynności w ramach działu spadku (odnoszącego się także do nieruchomości położonych w Unii Europejskiej poza granicami RP) – ale w warunkach obowiązywania rozporządzenia spadkowego 650/2012 (a więc po zmarłych od 17 sierpnia 2015 r.). Wówczas, o ile oczywiście w świetle przepisów rozporządzenia właściwy jurysdykcyjnie jest polski sąd (spadkodawca zmarł ze zwykłym pobytem w RP lub spadkobiercy sporządzili umowę prorogacyjną), to nie powinna być w teorii kwestionowana również skuteczność ewentualnej czynności tego typu dokonanej przez polskiego notariusza w stosujących rozporządzenie spadkowe państwach Unii Europejskiej.

Bibliografia

1. Czubik P., Artykuł 75, (w:) M. Załucki, (red.), Unijne rozporządzenie spadkowe Nr 650/2012. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2018.
2. Czubik P., Konsekwencje dla obrotu notarialnego wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C–301/20, Nowy Przegląd Notarialny 2022, nr 1 (86).
3. Czubik P., Oddziaływanie europejskiego rozporządzenia legalizacyjnego nr 2016/1191 oraz ustawy o przedkładaniu niektórych dokumentów urzędowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej na zakres czynności notariusza polskiego, Rejent 2021, nr 4.

---

³⁰ Zob. przede wszystkim K. Weitz, Jurysdykcja krajowa w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2005, s. 211–226.

4. Devaux A., The European Regulations on Succession of July 2012: A Path Towards the End of the Succession Conflicts of Law in Europe, or Not, *The International Lawyer* 2013 (vol. 47), nr 2.
5. Karaś G., Szostek D., Artykuł 11, (w:) M. Załucki (red.), *Unijne rozporządzenie spadkowe Nr 650/2012. Komentarz*, wyd. II, Warszawa 2018.
6. Kłoda M., *Jurysdykcja i prawo właściwe dla dziedziczenia*, *Monitor Prawniczy* 2021, nr 13.
7. Konieczna K., *Pozycja prawna notariusza w sprawach spadkowych o charakterze transgranicznym. Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-658/17 WB*, *Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego* 2020 (t. 27).
8. M. Kłoda, *Europejskie rozporządzenie spadkowe a rozrządzenia na wypadek śmierci dokonane przed 17 sierpnia 2015 r.*, *Palestra* 2014, nr 10.
9. Machnikowska A., *Czasowe i terytorialne uwarunkowania stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawach spadkowych – Nr 650/2012*, (w:) A. Marciniak (red.), *Notarialne poświadczenie dziedziczenia*, Warszawa 2019.
10. Margoński M., *Europejskie poświadczenie spadkowe. Charakter i konstrukcja prawna*, Warszawa 2022.
11. Pazdan M., *Zakres zastosowania rozporządzenia spadkowego* (w:) M. Pazdan, J. Górecki (red.), *Nowe europejskie prawo spadkowe*, Warszawa 2015.
12. Pilich M., *Jurysdykcja i prawo właściwe w sprawach spadkowych załatwianych przed notariuszem w państwie członkowskim Unii Europejskiej – wprowadzenie i wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 16 lipca 2020 r., C-80/19*, *Postępowanie zainicjowane przez E.E.*, *Europejski Przegląd Sądowy* 2021, nr 8.
13. Srokowska A., *Wybór prawa do dziedziczenia (professio iuris successoria) w świetle rozporządzenia UE nr 650/2012. Studium przypadku – analiza sprawy prejudycjalnej C-21/22*, *Kwartalnik Prawa Międzynarodowego* 2022, nr 3.
14. Turłukowski J., Artykuł 12, (w:) M. Załucki, (red.), *Unijne rozporządzenie spadkowe Nr 650/2012. Komentarz*, wyd. II, Warszawa 2018.
15. Weitz K., *Jurysdykcja krajowa w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2005.
16. Wysocka – Bar A., *Jurysdykcja krajowa sądów polskich a kolizyjna jednolitość spadku*, *Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego* 2016 (vol. XIV).

17. Załucki M., Artykuł 3, Uwagi ogólne, (w:) M. Załucki, (red.), Unijne rozporządzenie spadkowe Nr 650/2012. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2018.
18. Załucki, Artykuł 83, (w:) M. Załucki, (red.), Unijne rozporządzenie spadkowe Nr 650/2012. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2018.

Temporal scope of application of the Succession Regulation No. 650/2012 – considerations on the basis of the Supreme Court decision of December 1, 2022 (ref. I CSK 1717/22)

Abstract

The commented judgment concerns issues related to the temporal scope of application of the EU Succession Regulation No. 650/2012, resulting from the provisions of Art. 83 (1) of the Regulation, the provision according to which this act "shall apply to the succession of persons who die on or after 17 August 2015". The complainant in the case assumed that the word "succession" used in the above article did not cover the sharing-out of the estate, which would mean that the norms contained in the Regulation regarding the determination of the court's jurisdiction over inherited property located abroad and included in the estate could be applied to these actions regardless of the date of the testator's death, and therefore also to persons who died before 17 August 2015. The Supreme Court rejected such an interpretation extending the temporal scope of application of the Regulation, drawing attention to the necessity of taking into account the remaining provisions of this legal act regarding its material scope and being guided by the conviction that it is erroneous to transfer national concepts (the term "succession" as it is understood in the provisions of the Polish Civil Code) into the space of European law, which has its own conceptual network – within the scope of its application having precedence over national law and therefore the concepts of national law.

Key words

Succession, jurisdiction of national courts, sharing-out of the estate, EU Succession Regulation.